

Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel (SOU 2024:77)

Tidningsutgivarna (TU) har tagit del av rubricerat betänkande och får framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

TU koncentrerar sitt yttrande kring förslagen som berör sekretess och meddelarfrihet med mera.

Utredningen har haft uppdraget att se över regelverket kring krigsmateriel i ljuset av bland annat det svenska Natomedlemskapet och ett förändrat säkerhetsläge. Utredningen föreslår att Offentlighets- och sekretesslagens (OSL) regler utökas till att omfatta uppgifter om programvara, teknik eller tekniskt bistånd som rör krigsmateriel och produkter med så kallade dubbla användningsområden. Utredningen föreslår vidare att den tystnadsplikt som följer av detta ska ha företräde framför den grundlagsskyddade meddelarfriheten och tryck- och yttrandefriheten. TU anser att utredningen inte tillräckligt har analyserat behovet eller motiverat införandet av dessa långtgående inskränkningar i grundlagsfästa rättigheter och avstyrker förslagen om inskränkningar i Offentlighets- och sekretesslagen.

Slutsatser

För att begränsa i vår tryck- och yttrandefrihet behövs att behovet övertrumfar intresset av insyn och möjlighet till granskning och debatt. TU anser inte att det i utredningen framkommit tillräckligt för att minska insyn och meddelarfriheten rörande krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Historiskt sett har svensk försvarsindustri varit framgångsrik och inte sällan är den världsledande. Vi har länge arbetat internationellt och i olika former av gränsöverskridande samarbeten. Det finns inget som tyder på att dessa samarbeten och verksamheter menligt har försvårats av de nu gällande sekretessreglerna och TU ifrågasätter också på denna grund behovet av att begränsa insynen kring detta. TU anser inte heller att anslutningen till Nato förändrar detta utan snarare tvärt om så befäster Natomedlemskapet behovet av insyn i syfte att bibehålla

allmänhetens förtroende. Inte minst när försvarsfrågor får en allt högre prioritet, såväl i svenskarnas sinne som i Sveriges budget.

Vad avser tystnadsplikten avseende produkter med dubbla användningsområden anser TU att tystnadsplikten blir alldeles för bred med svåra tolknings- och gränsdragningsproblem som följd. Dessa produkter kan i grund och botten vara vilka produkter som helst, så länge de också uppfyller definitionerna i EU-förordningen om produkter med dubbla användningsområden. Dessa produkter inkluderar programvara och teknik, vilket gör att det är en omfattande mängd produkter som omfattas eller kan komma att omfattas. TU anser att det antagligen är svårt för en journalist eller potentiell meddelare att förstå om en produkt omfattas av definitionen och reglerna om sekretess. Risker är att osäkerheten leder till minskad bevakning och granskning samt att uppgiftslämnare avstår i rädsla för brott mot sekretessreglerna även kring varor som inte omfattas av dubbla användningsområden. Allmänhetens insyn riskerar att drabbas i större omfattning än vad det underliggande sekretessbehovet ger vid handen.

Förslagen, om de genomförs, riskerar att kraftigt försvåra journalistisk granskning av den svenska försvarsindustrin, Sveriges säkerhetspolitik och de samarbeten som Sverige ingår i. TU kan förstå att Natomedlemskapet, det förändrade säkerhetsläget samt ett ökat försvarssamarbete kräver översyn av sekretessreglerna men vill poängtera att våra svenska grundlagar och den viktiga insynen som därigenom möjliggörs också är en stor del av det som vi alla vill försvara genom bland annat ett stärkt försvar och en utökad försvarsindustri. TU avstyrker därför förslagen till ändring i Offentlighets- och sekretesslagen.

Johan Taubert
VD

Jan Fager
Jurist